

Medan jag ännu kan

eller

Mina tankar om Näset

Skrivet ur minnet i november 1991 av Holger Kågeby

Året är 1926 på våren !

Jag kommer från en borgerlig miljö och mina föräldrar Maria och Sigfrid Simonson, och vi fyra barn Mildred, Lennart, Maj Britt och Holger, bodde i en stor lägenhet på Kastellgatan 11 i Annedal. Badrum, WC, herrum, matsal, serveringsgång, tambur, kök och jungfrukammare, stort och fint! En härlig miljö att växa upp i.

Far hade affär, Anderson & Simonsons Tavel & inramningsaffär på Hvitfeldsplatsen 1 a. Väg i vägg med kända Lilla Biografen Svea; Far övertog affären efter en broder när han dog 1912. Jag kom så småningom att börja jobba där och övertog densamma vid min faders död 1945. Han var en mycket arbetsam man, och arbetstiden var lång öppet 8.00-18.00, fredag till 19.00 lördag 8.00-16.00. En lång vecka och lite fritid.

Det var tidigt på våren 1926 det började viskas i familjen att vi eventuellt skulle hyra sommarnöje. Det tog mer och mer fart och plötsligt var det bestämt att kommande söndag, pappas enda fridag, vi skulle åka till NÄSET för att se på våningen. Näset låg 12 km från Linnéplatsen och ta sig dit var först till Säröbanans station, där efter på tåget, ånglok, 2 vagnar, teakbritsar och gasbelysning + vattenkanna i ställ. Söndagen kom och vi gjorde oss färdiga för resan, för oss barn som om vi skulle fara till Americat. Så promenaden, strax före stationsbyggnaden, vattenpumpen, med ett handtag att trycka ner och så kom "drickestrålen" rätt upp i luften. För mej ett äventyr, jag var ej fyllda 6 år, skulle fylla 11 maj, och tänk att få vara på landet hela sommaren. Så in på perrongen, vilket lok skulle det bli? Tankarna for i skallen, skulle han med vita skärmmössan med och röda vimpeln med tro! Folk gick ombord och plötsligt dök "vita mössan" upp och lyfte armen med röda flaggan. Det rasslade till, några rediga ryck och tåget eller rättare loket frustade och röken steg mot skyn och vi var på väg ut i äventyret.

Tåget körde förbi lokstallarna där stod 1:an och 2: an – kanske var det 3:an vi hade som draglok. Vi passerade "grejen" som fyllde lokets tankar med vatten, elden värmd vattnet till ånga och kraft och upp i luften steg röken. Så passerade vi tornen på Slottskogsvallen, där jag senare kom att se Örgryte, Kamraterna, Gais, Gunder Hägg och Arne Anderson m.fl. slå världsrekord. Så tuffade vi på, och plötsligt stannade tåget. Ett ropar konduktören - mannen med "klippet" - Frölundaborg. Några steg på och så iväg. Samma ryckningar, gnissel så upprepades samma procedur men ropen ljöd Högsbo station, där låg skjutbanan och alla

kolonistugorna, dessa flyttades senare till Askim vid Hackekrok där min blivande fru kom att bo med sin familj Berggren. Vid Högsbo var bommar över Särövägen med stora klockor som varnade. Så bar det iväg igen och ropet "några nypåstigningar!" Så blev det stopp igen, och vi voro framme vid Järnbrotts station! Samma ritual, "Vita mössan", flaggan så var vi iväg igen. Nu sa far, nu är det inte länge tills vi ska gå av tåget, och vips, så mitt på gårderna stannade tåget. En liten anhalt! En liten med stoppskärm "En tvärsa", Stommen sa far! Tåget drog vidare iväg mot Askim Billdal m.m. Vi stodo kvar på halten Stommen! Plötsligt dök en gammal buss upp och vi fick stiga ombord. Jag fick sitta framme vid föraren! Vill Du sköta dörrstängar'n sa han! Det var en järngrej med gångjärn som man kunde stänga till dörren med. Skojigt för en liten kille inte fyllda sex år. Jag glömde tala om vad stoppskärm (tvärsa) var, Jo, far berättade att när vi skulle åka hem och ville att tåget skulle stanna för oss på Stommen, då fick man sätta skärmen som satt på ett rör 3 meter upp i luften på "tvärsan", då skulle tåget stanna för oss. Får jag när vi åker hem? Satt och tänkte i bussen, tänk om jag får sätta skärmen på "tvärsan". Så stannade bussen, Hults Bro ropade chauffören, upp med dörren grabben, så gick dom av och på i så iväg. Och jag fick göra min insats på dörrstängaren. Så blev det Kannebäck, Ängås, Åkereds skol, så gårdet med lilla samlingslokalen för smyrna. Nästa och sista stoppet för resan Erikssons Speceriaffär. Där fick vi gå av bussen, far fick en liten lapp det var avgångslistan från Erikssons, dvs Näset. Intill låg garagen, där far sa: Bussen och chauffören måste vila sig i garaget. Så blev det att ta till apostlahästarna. Far beskrev hur hyresvärdinnan sagt om vägen till deras hus. Vi passerade först Konsum på vänster sida, så kom en liten bondgård på höger i vägkrysset. Den kom jag att kalla "Tomtens". Så rätt fram över en liten stenbro. Så blev vägen bättre. Därav "Bättre vägen"! Så ringlade sig vägen uppför backen, det blev Severins backe och där uppe låg Severin Olssons Bondgård, sväng till höger, Severins brunn, Löfquists, Petterson stenhuggaren, som kom att kallas Björnen, ty visade det sig, han var jättestark. Liten och krum, hjulbent, men stark. Så 100 meter och på höger sida låg Anders Johansson's hustrun Josephine, med 3 barn, Valter, Birgit, Jan! Hus med dåtidens byggnadsstil med brutet tak. Det kom att bli just ett sådant vi kom att bygga året därpå. Värdfolket var ytterst vänliga människor och visade oss runt. Det diskuterades hyra, tillträde m.m. Handpenning lämnades av far. Så kom vi att veta att sommaren 1926 skulle vi bo här.

Så småningom efter kaffedrickning + saft till barnen blev det uppbrott och stegen ställdes mot Erikssons affär och möjligheten att även på hemresan få vara behjälplig med

dörrstängaren och i bästa fall få ställa Stoppskärmen på "Tvärsan". Gissa om vi alla somnade gott i våra sängar på kvällen, efter en för oss barn utflykt som vi ej vågat drömma om.

Mina syskon gick i skolan och när skolorna slutade i början av juni -26 var det dags att börja packa och förbereda för sommarvistet hos farbror Anders och tant Josephine. Dagen kom för uppbrottet och man gick att extra varv i lägenheten för å kolla, sedan stretade vi iväg. Så blev det, vattenkranen, vita mössan, rycken, ropen och till slut bussen, Erikssons bro och bocka vackert för värdfolket. Kanariefågeln skulle också med ut till havsluften och fick sin plats vid fönstret på pedistalen i rummet, under palmen! Den natten sov vi alla jättegott och på morgonen tog jag duken på buren och jag tyckte "Kyppen" aldrig tidigare sjungit så vackert någon gång tidigare. Så var jag fyllda 6 år, hela 6 år.

Jag skulle få börja skolan på hösten, 24 Augusti trots att jag ej var fyllda 7 år. Men varför tänka på 24 Augusti när hela sommaren låg öppen för raider och se, höra och lära känna. En vacker morgon sa jag till mor, kan jag gå ut i bygden, och liksom visa upp mej, visa att jag finns här hela sommaren. Jag tog en extra skorpa och en extra klunk cacao, så var jag redo att loka Robinson Cruse". Jag drog mig först åt Hammars-hållet, där bodde en mager man i ett litet rött hus, vi kom senare att kalla honom "mannen med pilen" Det sades att han fått sitt märke i ansiktet av en pil. Så kunde vi placera honom i tankarna. Så kom gångstigen upp till kastroddare Larson och Olson. Larson hade två söner äldre än mej. De kom senare att heta Larnelius, Karl och Arne! Så fick jag en dag se gångstigen från vårt ställe. Jag tänkta undrar vart? Det visade sig att stigen gick till "VIDA VÄRLDEN" över kullersten, släta berg, upp, upp, upp. Å där låg något! Högst upp på toppen. Ett litet rött hus! Utkik! Väl framme stannade jag och tittade mig runt, Ja! Det var "vida världen" Vilken utsikt, hela skärgården runt så långt jag kunde se. Längst i söder Killingen, Tratteskären, Sjöholmen, Knalteskär, Kungsö, där längre syd på låg en fyr med litet rött hus, Valö!

Jag trodde minst det var Godahoppsudden! Där låg Donsö, Styrso Bratten - Tången, Känsö torn, Vinga, Hamninloppet. Namn som jag senare fick lära mig. Det var otroligt att se så mycket vackert! Det lilla röda huset på toppen (till "vida världen"), det användes av kastroddarna och tullarna. De såg ut över havet med tubkikare. Det fick jag själv så småningom prova på. Jag började förstå att världen ej bara bestod av bussar, tåg, skola och sådant. Världen öppnade sig för mig. Ta för dig, Holger. Njut med vad Du ser och hör.

Så en dag gick jag förbi "han med pilen", stigen och ner för en liten backe. På höger sida, där låg en större gård, BuaWestergård.

En man stod och högg ved med yxan, mustasch röd och såg lite sliten ut. Det var Adel! Jag slog mig i slang med honom, frågade hur han hade det, om de hade några djur. Det var flera barn på Bua-Westergård, Gustaf vill jag minnas och tre söta unga flickor. Vi språkades vid och jag talade om vem jag var, var jag bodde med mina föräldrar, vad vi hette i efternamn. Jag hade liksom etablerat mig på gården. Nästa upptäckt blev "Tomtens".

Namnet fick han för han var en liten gubbe med skägg, sonen hette Hilding. En ny etablering! Så stötte jag så småningom ihop med Gunnar. Gunnar på Konsum, som gillade att träna boxning och jag kom senare att bevista olika enkla matcher på "Konvasen" vid Källvik. Där vill jag minnas att Jonny WIDD gjorde uppvisningsmatch.

Så över stenbron och in på "Bättre vägen". Till vänster Folkets Hus, så Hembageriet, där man kunde stanna till, andas djupt in och smaklökarna förnam härliga dofter av Thekakor, bullar med socker på och hembakade kakor. Doften kan jag känna än idag.

Så, det stora huset med brutet tak. Där bodde självaste Tullbasen Kullberg. Han basade över såväl Kustroddarna, tullarna och båten, segel och roddbåten, det blev senare en motorbåt, en s.k. Kristinehamnare i mahogny. Vi killar kallade senare den sortens båt för likkistespiksbåt. Lång och smal och mycket rank. Så kom vi till Knut Pettersons, som kom att kallas "Brinken". Varför? Jo, vid ett tillfälle sa han, vi måste skava av brinken, (dvs slutningen). Så var det dags att lära känna folket på Annika och Teodor Erikssons gård, med sonen Eric, Hildur barnen Greta Torsten och Irene. Annikas hyrde ut som brukligt var till flera familjer, bl.a. Flobergs, en liten gumma med lätt till skrattet, dottern Anna-Lisa, som kom att tillhöra Knallare Kamraterna. Vilket jag vill återkomma till! Själva bodde Annicas i en uthuslänga rätt fram. Källar-vind fanns, och där kom sonen Eric med hustru Hildur och de tre barnen att bo.

Jag ville gärna se djuren. De hade en stor grå häst, nästan som en ardennerhäst, en jätte! Han var snäll och lydig, några kor en gris och ett tiotal höns. Dasset, ett tvåvåningsdass med tre hål med trälock och inte att förglömma, med "klatch". Namnet blev till på grund av klatchljudet när avlämnandet nådde ner i högen. Det var ju tvåvåningsdass, därav blev det högt mellan hålen och högen. Alltså Klatch, klatch! Så gick jag vidare, och passerade i backen på höger sida ett litet vitt hus med gammaldags spjälstaket. Där bodde "farbror vitskägg". En gammal man tyckte jag, med vitt skägg, och en jätteliten trädgård, allt inhägnat med "gammaldags". Han hade en son, en lång smal kille, jobbade visst på tullen i Göteborg. Vänliga människor men mest för sig själva.

Så upp till vänster "Björkens". Där var jag bara en gång. Så, var jag så vid Severins, hustrun hette Hilma och var från Källvik, nästan där "Boxarenan" låg. Vi fick hämta "pilaskott" på Källvik. Severins hette Olsson och hade mycket utmarker bl.a. i Brevik Där hade jag ännu

inte varit! Så sommaren gick och 24 Augusti, 1:a skoldagen kom och blev uppklädd, vattenkammad på väg till Annedals skolan. 1:a året! Hur skall det gå? Näset i tankarna, "vida Världen" och allt skönt jag upplevt med bad Knarrvik nuvarande Saltsjönäs, allt, allt bakom. Och nu skolbänken. Så kom lärarinnan, Fröken Rydberg! En gammal dam klädd i svart. Som gamla farmor i Spekeröd! Flickor och pojkar i spänd väntan. Hur? Vi hade inte "Svartna" så länge utan fick en ny. Fröken Lindblom, en ung fräsch fröken, lätt att le och talade varligt till oss. Jag gick så i Annedal i 2 år och kom att hamna i östra Hagaskolan i "Tredje". Jag minns man fick smaka rottingen i tid och otid. Ibland undrade någon. Varför? Svaret blev av magister Gudmundsson, har Du inte gjort något ont idag, så gör Du det i morgon. Så föll slagen av enmetersrottingen. Satt mången gång och längtade efter Fröken Lindblom. Hon körde runt i mitt barnasinne. Under sommaren hos Anders och Josephine blev det gång på att det måste tvättas kläder, mattor, s.k. "fille trasor", byxor och allt lastades på en kärra, så bar det iväg med laggkärl och allt vad till "byket" hörde. Vi drogs åt Severins, svängde höger, runda brunnen, passerade på vänster sida ett litet hus, såg ut som en smedja, jo, dit kom jag senare med stenborr till "Brinken" för att få vässat våra borrh.

Vi grabbar, Lennart och jag fick 5 öre hålet på 10-12 cm djup av far när vi borrar i våra "Kombarrer" och det var klart för "kilning". Två bleck och kilen, lätta slag först senare hårdare och se stenen sprack och vi kunde använda den i trädgården. Så stenbrottet vid smedjan och en "hejare" under tak, en maskin att hugga sten med. En hög en! Till höger familjen Jonson, vi kallade dem senare för "knäcke-Jonson" enär han körde knäckebrödsbilen Annedals Knäckebrödsfabrik. Inga barn!

Så vid sidan Gottfrid Karlssons med sonen Lennart. De hade Skans-torget Bilverkstad, där Skanstull nu ligger. De foro iväg tidigt båda på morgonen och kom hem sena kvällen. Pojken Lennart fick klara sig bäst han kunde. Tyvärr gick det inte till "bäst". Han blev en "ensamvarg", blev inåtvänd, började läsa på examina. Han var överintelligent. Det blev för mycket och slog över. Han kom att heta Lennart Cednäs och blev mest kallad som Dr.X. Slutet blev mycket tragiskt.

Så nedför en liten bit där på höger bodde Almströms, barnen Ingrid & Stig. Alla storvuxna! Almströms hade en julle att ro. En väldigt bred en och tungrodd, vit! Den kom vi att få följa med ut på "fiske" till klockskär. Men oj va jobbig den var att ro sa far. Men det var ett "flytety". Så kom Frits Möller med maka. Alltid glada och rara. Mitt emot deras bodde Gurli och Wilgodt Larsson. Han var charmören på amatörsalongen vid Järntorget. Landalakille!

Nedanför Möller bodde "bankgubben" Allan Wide (blev vides båtlag) och tvärs över Otto Wide, folkskoleläraren med döttrar bl.a. Anna-Greta Wide, känd i Sverige för sina vackra dikter. De läses ibland än idag i radio. Han var djup tänkande person !

Så kom vi ner med kärran och där till vänster en liten "stiga-stump". Så huset som vi kallade "rätteboet", och så nedanför låg så vatten-källan, som enligt tant Josephine aldrig sinade. Den kallades Stenbräckan. Stigastumpen heter idag Stenbräckevägen! Runtom källan, sten, sten och åter sten och kullersten, en liten furudunge. Det var ingen tomtmark, det var obygd. Kvinnfolken började med sina görslor och när tvätten var klar lades kläderna ut på enebuskar och stenar. På kvällen var vi åter hemma. Vid stigen till "vida världen"! På kvällen talade mor om för far att de varit och tvättat på Stenbräckan och att hon hört att Severin ville sälja Bräckan.

Nästa dag blev far hemma från affären och tillsammans gick vi alla ner till Bräckan för att se på en eventuell tomt. Mina föräldrar diskuterade storlek på tomten och så småningom kom Severin ner till oss och köpet tog fastare form. Handpenning lämnades.

Mor gick runt bland alla stora stenar och buskar och i tankarna hade hon redan ett namn på blivande Furuskog. Det blev så och en tvåa kom till. Hon hade nämligen bott på Långedrag och där fanns Furuskog 1. Dungen av låga furor avgjorde säkert valet. Så ägde då familjen en fast punkt och man visste att varje sommar skulle man få vara på sommarnöje på Näset ! En egen tomt, en stor tomt med utsiktsberg och högst upp kunde man åt norr se "tullarnas" utkik och åt syd-väst där låg "vida världen", med en underbar utsikt, nästan som "tullarnas". Man kunde ju varje dag gå upp och se Kloockskär, Valö, Donsö, Styrösö, ja hela "alltet" jag sett på "kiken". Det var härligt! Jag började ganska snart dra mig ner till "vårat", gick runt och tänkte tankar. Uppe på berget låg en liten damm, och en källa från ovan, där, tänkte jag, kan vi göra "fallet" å där i berget kan vi göra hål får att förtöja småbåtarna och där lägga avrinning i ett rör, Så blev det! Å där nere vid "flata berget", låg jätte-stenen som säkert lossat från "Högberget" av istiden. Där inunder hade säkert vilda djur som grävling, räva m.m. haft sina bo. Där i hörnet under kringel-granen där skulle den kommande grottan (fortet) ligga. Å där på platån "Flata Berget" där kunde vi om vi ville se "Halva vida världen". De var bara å välja. Ovan Stenbräckebrunnen var en sten-brotts liknande platå - det blev tänkta grottan. Så blev det också. Vi alla hjälptes så småningom åt och planade, satte gamla vattenledningsrör och hönsnät över och fönster blev det också, fast helt öppet. Där kom vildvinet att växa över och blev så att vi kunde sitta där under vid duggregn utan att bliva väta. Dit kom från Ferdinand Lundqvist varuhus en vacker ekegrens-möbel. På höstarna i augusti hade vi kräftskivorna där. I min tilltänkta grotta! Som då hade blivit verklighet. Å där

alldeles intill porlade vattnet i bergskrevan till en liten trekantig damm. Blev bra till bevattningsbrunn med kran i muren Så kom huset upp, Brinken & Björnen hade gjort grunden, huset blev liknande "värdfolkets" med brutet tak i två våningar och vind. Det blev extra sovskrubbar, 2:an. Byggherre blev Anderson i Kannebäck. En skicklig snickare, känd att göra bra jobb. Brinken & Björnen och Kannebäckaren, de va gott nog.

Tjock granitgrund, frostfritt. Vatten inne blev det också i båda våningarna, med avlopp fast direkt ut i diket på "Bättre vägen" nuvarande Breviksvägen. Värmeledning drogs det samtidigt in och värme kom att på ett yndigt sätt från vedspisen. 1:a fördela värmen upp till 2:a. Det fanns ej någon cirkulationspump utan när vattnet blev varmt när man eldade, dvs det satt på 1:a spisen "fyndigheter" en stång med kula en blank en och när den ställdes nedåt så började det varma vattnet att sakta cirkulera! Piffigt! Den sitter där än idag. i 1 : an ! Vatten inne – Hur? Jo de hade byggt in en tank på vinden, tyvärr i plåt (zink) troligen fanns det ej rostfritt på den tiden och man fick med handkraft i källaren pumpa, med pumpen 2:an med handtag, och det kom att bliva bror och jag att ge oss på 2:an, 450 enkla tag 225 dubbla tag, då fanns det ett smalt slaskrör från tanken på vinden, så snart den blivit full. Det började rinna på golvet. Då var det dags att stänga kranen i taket och torka svetten ur pannan. Till nästa gång om någon dag eller två. Brygghuspannan gick att elda i och många gånger kom vi i densamma koka tvätt, kräftor m.m. Ja den underlättade mycket! Den var ju också inomhus! Dessutom locket var jättebra att använda när man kom hem till mor med massor av makrill, vittling, skädda att rensa och steka på. På den tiden fanns det jättemycket fisk utanför Killingen och det inte ovanligt att man fick "byxor" och "koddar" dvs 2 fiskar på en gång. Varje Onsdag och Lördag f.m. var det jätteskoj. Då kom Pappa Jack och sålde fisk, krabbor mm. Fisken hade han i "Travet" ock en säcketrasa över! Han bodde på Asperö och var vida känd som Pappa Jack! Han var senare med i radioprogram med Bertil Perrolf !

Han hade verkligen glimten i ögat, vid pass 60 år, när "trasan" togs bort låg fisken och krabborna där. De levde! Så berättade han om stormigt hav om olyckorna, tvenne gånger tog båda hans söner. Det var jippen bägge gångerna. Jippen, jo vinden kom som Jacken sa, "rät ateråver", dvs rakt bakifrån, och "pojka" som var ensam på däck "parrera" inte vid "jippen" sa Jacken å bommen slog över te aen sida, (=andra sidan) å pajken ble där . vant (i vattnet). De va illa, sa han! båda pajka!

När köpet var klart sa Jacken till oss Dom, dvs krabborna e stinna (=fulla) som kvinnfolk, så huvudet på sne, glimten i ögat och så sa han: De sulle allt smaqa me en liten klarer. Ja, en bruner me för allan delar! Han fick ibland en, ibland två och vanligtvis när "travet" va tomt, då va också Jacken lite krummare i bena, och drog sig sakta och ringligt ner till lilla

fiskebåten, ivrigt torkande svettpärlorna i pannan. Så sågs Jacken dra in "tåten" (=repet). Halvramla ombord. Några timmars sömn och allt va väl! Till nästa dags färd till Näset, med "travet". Jag minns en gång min äldsta syster väntade barn - det blev en son vid namn Björn - Magen stod rätt ut! När köpet va klart fick han se magen! Du får väl parrera min docka, annars går det helt gaalet (=snett). Parrera! glöm inte parrera!

Jag minns en gång när jag fick följa med Jacken i hans lilla fiskebåt med råoljemotor. Dunk, dunk, tuff, tuff. Man fick använda blåslampa för att värma upp motorblocket, så efter en stunds värme fick man sparka igång på svänghjulet mot det "gå hållet" då sprang motorn igång. Dunk, dunk, tuff, tuff! Vi skulle fiska eller rättare lägga nät för att få krabbor. Vi gick på morgonen det var ännu mörkt när vi drog oss åt särölandet och la näten! Vi fick vi så småningom dra näten. Och se det vimlade av krabbor och fisk, men Jacken sa "Du sa inte tro att alla går å använda!" Glaskrabbor förstår du, de säljer man inte te folk. De sa "va stinna som kvinnfolk!", i med dem igen. Så fick jag följa med Jacken. Vi när han skulle sälja sina "stinna" och Jacken kanske får "den klare" eller en "bruning". Sedan pustet och vilan i båten! De va ett minne! Han strök ofta med nävens baksida över pannan, där "fliken" hängde, hårfästet. Så sa han, "Je a så svedder, så svedder , å törst". Pustet. Han var så svett alltså! Je måste ta ett pust! Sommaren 1927, byggåret, blev liksom provisoriskt men vi kunde ju jobba i den blivande trädgården med avsatser av murar som Björnen och Brinken var mästare på. De stora stenarna som jag kallade kombarrer fick vi gräva runt och i sinom tid tippa ner i hålet . Det fanns jättemånga kombarrer. Att köpa jord var icke tänkbart sa far. Vi får klara oss med ris, barr och över det ett tunnt lager "pinnemo". Det var inte sand, det var inte grus, det var inte .jord. Det var gulbrunt och hårt, kanske "mjäle" men vi kallade det pinnemo, ty i århundraden hade säkert pinnar och grenar mm skapat "pinnemon". över den, nästan pudrades ett tunt lager jord. Så fick det bli! Frukträd och buskar mm sattes och som mest hade vi 52 frukt bärande träd, Husmodern, gråpäron, sommarpäron och små dvärgträd med som det visade sig några år senare, jättegoda äpplen! Jag minns en gång de började bli mogna, jag hade lärt känna en liten kille med basker, bodde längre ner i viken, Kaj Melander, nästan lika gammal som jag, Vi lekte i trädgården, och satte oss på "pinnastaketet" vid Bättre vägen - Breviksvägen - och väntade att något eller varför inte flera skulle just då lossna och falla till marken, men ack nej! Men efter en stund öppnades fönstret och mor ropade: "Va gör ni pojkar?" Vi sitter här och väntar på "släppet", Hjälp släppet! Sparka försiktigt på nedre stammen. Ni får lov. Och överlyckliga gjorde vi "sparken" med högerdojan, och strax ramlade 4 stycken äpplen av goa sorten ner och vi tittade på varandra Kaj och jag, tog upp dem, satte tänderna i ett var, och ett ögonblick såg jag mor bakom gardinen. Jag såg att hon log, ett

vackert leende! Vi hade lyckats med kuppen! Sommaren gick och det blev 24 Augusti och jag hamna i östra Hagaskolan. Skolan med förskott! Där fanns killar med "bottnar"! De klampade så härligt när dom kom nerför skolgatan i Haga. Klamp, klamp, de va känger med träbottensula, grova sådana. De fick dem av skolan för att deras föräldrar ej hade råd att köpa vanliga till dem. Jag minns en kille, vi kalla honom "Skommen", han hade bottnar med klamp Han fick också två. Bodde på Nilsonsberg. Klamp, klamp!

Vi, min bror och jag, bad mor skriva en lapp så kunde vi få klamp! Tvål behövde vi inte, men bottnar. De vore lyckan, när man nu gick i skolan med förskott! Ni måste förstå att det kan inte ni få, ack ack va grymt, inga klampe känger!

Vi hjälptes alla åt att gräva. Vi skulle sätta potatis och far sa! Det är det bästa med potatis, de luckrar jorden, och marken blir arbetsbar. Severin kom med märren och "dynga kärran", lämpa av, och potatisen kom i jorden och växte sig stora! Hela trädgården fick bli potatisland och i Björnen och Brinkens källare under husen var det frostfritt. Vi skaffade en jättestor låda att ha potatisen i. Den skulle ju användas först i augusti slutet - så vi lånade lådan drog den ner till Stegerholmens "innerbukt" innanför båthamnen där Almströms stora julle låg och tullarnas. Vi kastade i den och förtöjde den vid bäckens utlopp, fixade några "åralappar" mens lådan låg i vattnen och tättna! Vi fick ett lakan av mor, riggade mast och ena åran blev roder. Brorsan var ju äldst och säkerligen den bättre seglaren och fick bli kapten. Från vårt köksfönster i 1: an kunde man då se utan besvär ner i viken. Mor kunde se oss! Där höll vi till hela dagarna ibland. Som överenskommelse gällde att mor skulle "handduka" högt i köksfönstret, då var det dags att antingen komma hem och äta, eller ta en dust med 2: an i källaren, 450 enkla, 225 dubbla, eller tömma på dass och gräva ner. Så blev det Augusti och lådan måste hem till källaren för sitt verkliga ändamål, men vi, Lennart och jag hade båt och en egen båtplats vid utsläppet av bäcken. Vi ägde något! Så hände sig en dag, en kväll det smattrade av motorljud på Bättre vägen. Fast just utanför oss gick korna så ofta att de "Trödde", det blev giggamoja och motorljudet kom från "tröjet". En motorcykel med sidovagn, 2 personer. En tant i korgen, en farbror vid styret. De hade kört fast i "tryett" De satt där de satt. Och vi satt på verandan i 1:sta och drack kaffe å saft, när farbror stag av och gick i "gojan" och kom in till oss på verandan Han knackade, när mor öppnade och sa: Va, kan vi hjälpa herrn. Så sa han i mitt namn är Adolf Janson och i sidvagnen sitter min fru Hilma. Vi sitter fast i gyttjan, skulle vi kunna få ett handtag. Jo visst sa far. Visst, visst! men kan vi först hjälpa er hustru Hilma ur vagnen så kommer ni in till oss och dricker lite kaffe, så ger vi oss på motorcykeln sedan. Så blev det och cykeln fick stå kvar där den stod. De är ingen risk att det kommer något annat transportmedel mer idag. Kanske ej nästa dag heller.

Det blev en långvarig vänskap hela livet framöver. Farbror berättade att han var möbelhandlare Adolf Janson på Linnégatan och hade sitt sommarnöje på Skallerviken. Vi hade inte hört talas om Skallerviken. Efter en stund sade tanten "Vi ha två pojkar, sannerligen tror jag inte ni är jämngamla. Det visade sig att Björn, yngsten, var två år äldre än jag, och Rolf äldsten, 11 år äldre än Lennart, brorsan. Dom går bara där nere i viken och dräller och otrivs trots möjligheter till lek. Björn kom att bli min äldste vän och när han i Oktober 1991 dog, och jag missta honom som vän var det naturligt för mig att tala vid kistan på hans begravning på Västra. Det blev en ljus begravning, med Taube-melodier.

Mycket vackert. Han var en bra kamrat och "sjöman" och skall enligt hustru Greta få vila i havet vid Vinga någon gång i november. Där vilar kusinen David, förd från U.S.A.

Tant Hilma sa: "Kan inte ni två komma ner till Skallerviken och leka och roa er tillsammans med våra." Det kom att bli oförglömligt för mig på Skallerviken. Vi skulle komma på fredag morgon bestämdes det och vi fick klä på oss de finaste lätta kläder vi hade, vita kortbyxor, vit skjorta med Parker-grönt märke i nacken, och nykritade skor. Vi var jättefina! Så bar det iväg och nog tog vi lite längre steg än vanligt. Skallerviken låg väl en 700-1000 meter från oss räknat och snart var vi framme vid garaget under berget med höga pinnen. Vi stannade och tittade och undra om vi såg dem där nere! Två killar! Undra hur dom är? Vi tittade ut åt havet ut mot en del av "Tullarnas" vida världen, Donsö, Styrso, Vinga, Känsö, Förö och en massa andra öar. Jag var nu jättenära "vida världen" Vi tittade ner i trädgården, på huset som kom att kallas "vita villan", Vi såg tennisbanan, hundgården, rosengården, bryggan, badhuset, båtarna vid "plankebryggan". Måsen, dåren, en svart en, så kallades dessa båtar fick vi senare veta. Och på redan låg en stor vit segelbåt med hög mast och maconirigg, och en ekedinge med rep runt midjan. Vita båten hette "Schardas" fick vi senare veta! En 55 m2 segelbåt med förpik och "skylight", ett tak över ruffen med glas och mässingstänger. Vi bara stirrade. Det var något vi aldrig tidigare sett. Inte ens på Svea! Biografen på Hvitfeldtsplatsen. Där fröken Andersen och Hinderburgaren Strand (vaktmästaren), skötte om det. Vi börja liksom att darra och undra hur vi enkla killar skulle klara detta. Tänk om dom var "Siskor" ! Gick på läroverk! Så småningom vågade vi oss ner och möttes av förmodade "siskorna".

Björn var klädd i ljusa kortbyxor med revor och Rolf var klädd i mörka kortbyxor. Björn var röd-hårig, mycket fräknar, ja jag tyckte nästan han var en enda stor fräkna. Rolf talade mera vårdat och verkade lite stram. Kanske även han spänd på hur e dom killarna! Kanske han trodde vi var "Siskor" Vi sa vad vi hette, så sa Björn; ska vi leka så måste ni ha andra kläder! Vi sa; Vi springer hem och byter och tar på "sparkdräkterna" och sträckan hem tycktes oss vi tog med 10 steg. Vi hade bråttom att gå till verket. Denna dag kom att förändra min barndom

och jag kom att känna att Skallerviken, Vita villan, tant Hilma, blev mitt andra hem. Skallerviken hade jungfru, en trotjänarinna som hette Judith hennes syster Ruth var ofta där. Hon jobbade på Firman. De voro som om de tillhörde familjen. Ofta kände jag känslan av värme, godhet och framför allt ingen av dem var "siskor"! De va som vi, å så förblev de! Till Vita villan hörde en liten lagård om ca 30 m². på taket satt en vällingklocka. Där fanns en liten snickarbo. Där gjorde Rolf en modellångbåt till mig. Tack än en gång för det Rolf. Den var välgjord trots tummen mitt i handen! Klockan användes när vi skulle äta eller tant Hilma ville ha tag på oss. Längre bort låg dasset, ett envåningsdass "två rings". Ännu längre bort låg s.k. Grötöstugan. Det sades att den flyttats över isen från Grötö. Där bodde Törners med Sten och Sven. Törner var bas vid tullen i Göteborg. Sten fick smeknamnet "mackaper fiskarn". Efter Törner kom Thisells. Han jobbade på Annons-Kranz. Dotter Solveig och Ragnar? I hundgården fanns flera hundar för jakt, Kajsa fågelhund, grå, snäll och Klinga, en kraftig brun-svart stövare och några unghundar. Farbror Adolf var jägare och jagade ofta på Älmhult. Där låg en jaktstuga som jag kom att få vara med till.

På Skallerviken hade farbror Adolf låtit göra en stengrotta med tak över med öppning åt "Lillberget! Den var avsedd för kråkskyte. På lilla berget en pinne och på den sattes den uppstoppade uven. Så snart den satts på plats dröjde det inte länge förr än massor av kråkfågel anföll uven. De är ju fiende värst! Så sköts kråkorna ty de räknades som skadefåglar, benen togs av (bröts av); resten till räven. Benen lämnades på Apoteket och betalades med 10 öre paret.

I trädgården vid rosengården växte massor av rosor, så och på spaljeer, där stod flaggstången. En hög en, med guldknopp! Familjen Janson missade aldrig en hissdag" och vid särskilt högtidliga tillfällen ställdes även flaggspelet, Rep med många olika småflaggor hissades i topp och fästes snett med järnhake. Det var festligt! Tant Hilma tyckte de va jättebra med oss Lennart och mig. Vi hade "gröna fingrar" och fick sköta rosengården och rabatterna utmed huset. Björn och Rolf som man sa, tummen mitt i handen. Intresse saknades helt. De var gott om orm, huggorm, och man fick se sig för när man skulle gå ner till båtbyggnan, till "måsen-svarten och dåren". På höger sida om berget låg ankhuset, en liten sandstrand bredvid och det var långgrund i vattnet och sandbotten. Björn och jag gillade att fiska. Ibland på Skallerviks huvud med spö å där fick vi "bergsfjotting" och ibland gick vi ut på sandbotten i viken vid ankhuset. Björn lärde mig fånga små sandskäddor. Barfota upp med brallorna och ut i vattnet, stå stilla, vrid lite på foten ställ den rätt, det kittlade, ta upp den och du har en liten sandskädda i din hand. Ibland tog vi håven till strandskonungen, tryckte ner håven i tångruskan, vänta några sekunder och se där var tångräkor, småkrabbor och ibland en

lång fisk dvs yngel horngädda. Vi lade dem ibland i ett kar, och lekte med dem, ibland kokade vi dem, och det var en delikatess. Småräkorna, tångräkor. De äts som delikatess på de fina restaurangerna i Göteborg. Borta vid "Björnens" bodde en enstöring som kallades Tobbe-Gustaf. En märklig skäggig man. Han hade en "Brea julle" med brunt segel och "peke"! En stång som höll upp seglet. Han hade spritkök i båten och kokade "räket" i båten vid fångsten. Han gick iväg vid tretiden på morgonen, tittade alltid i marken, bar käpp på axeln, drivved till spisen. Han syntes aldrig tala med någon. Han gick sin väg genom livet. Till båten - hem, sent, drivved på axeln. Som en skugga kom han! Tyst märktes knappt. Vi sa "Där går Tobben" Han var en snäll oförarglig människa. Han var en enstöring. Han försörjde sig på "räk". Tångräk, och det sa's att han seglade, ibland rodde, till Göteborg; sålde sitt "räk" till finare restauranger. Jag undrade ofta om han sa något till restaurangägaren. Vem vet. Det ingick även att krita tennisbanans linjer och klippa (för hand); fanns ingen motorgräs-klippare då! Farbror Adolf var mycket noga med att banan skulle vara i gott skick. Där spelades "småtävlingar" inom kretsen och jag minns Björn "Fräknan" var ej hejare på att spela. Jag kom senare i livet att träffa min blivande hustru, Majken just på tennisbanan med racketen i hand 1939-40. Vi gifte oss 7 Oktober 1944.

Farbror Adolf skulle en gång fylla femtio år och skulle ställa till kalas, det byggdes upp en scen mot lagårn. Den gamla sk "Herrgårdsgungan" i trä med soffor mot varandra flyttades. Konrad Lindblad, en anställd i firman, ordnade dekorationer, en s.k. "allt i allo man". Han kunde allt. Barnen Maj och Kurt kände jag väl. KG Fromell, Kåge kallad, en granne jämngammal med Adolf, Stenberg, Viktor, kallad "fiskespöt" (för att han gick omkring alltid med spö som officerare gjorde). Han var ju med i frivilla motorbåtsklubben, kantänka! Hade deras båt, en likkistebåt, en Kristinehamnare som tullarna och Holger Dieners "Eustra". Spöts "Scouth 2 låg mest förtöjd på Breviks huvud. Bortåt Kåges! Så var det "Proffesorn" Frank. Det sas att han kunde sju olika språk, en lärd man, och bodde innan berget med pinnen vid garaget. Det blev en fest som lät tala om sig, länge! Det blev uppträdande av olika slag, utklädda "gubbar" till dansanta damer i bastkjolar, ja, en fest väl värd att minnas. En gång skulle "professorn" Frank gräva sig en brunn på tomten. Det hade han berättat för Adolf och Kåge med flera. Det beslöts i lönnedom att låta förgylla några lagom stora stenar. Väl nedkommen några meter, och brunnen börja arta sej smög Adolf och Kåge och de andra i mörkret en sen kväll med stenarna. Konrad Lindblad hade förgyllt dem och nu skulle dom ner i brunnen. Så skedde, och nästa dag när brunnen började ösas och man skulle börja gräva. Plötsligt låg dom bara där, Guld, Guld! På kvällen kom "Franken" till Jansons och visade va de funnit vid grävningen. Inblandade höll masken. E de inte fantastiskt' Guld i brunnen: De

måste firas. Alla in i vita villan, på groggverandan, som vette åt söder. Fram med grogg och virke och det firades verkligen, och det talades mycket om vad som hänt. Men de inblandade "höll masken" Stenhårt!

Vi fick ibland följa med farbror Adolf, pojkarna Rolf, Björn var självskrivna på "Schardas", 55:an ut på segling, ja ibland kappsegling vid Långedrag GKSS. Vi kom att segla i en klass med handicap dvs tiderna justerades efter segelyta och storlek. T.ex. Georg Dahlströms 40 m² "Garonne" en blå vacker båt blev den värsta konkurrenten, men mest vann Schardas. Georg D är eller var släkt med min sambo Solveig Nilson. Världen är liten! Efter seglingen bar det iväg hemåt en lov upp mot snobbrännan vid Styrösö, rundade Waldemans böen och spetsen på Sjöholmen, mot Skallerviken. Då tog farbror Adolf, "Skepparn", fram sitt jakthorn och blåste några rejäla stötar i hornet vinkade mot Skallerviken. En signal till tant Hilma, att snart var vi hemma i boj igen. En lång sväng nedanför tunnan, och en skarp sväng, seglen började "leka". Snabbt fram för att "stryka" focken och famna in linan. Vi var i förtöjning. Den som liksom utmärkt sig under seglingen, fick äran att ro "Skepparn" in i ekedingen. Farbror gick till badhuset, klädde av och dök "näck" i havet. Det såg härligt ut! Så tillbaka till "Schardas" beslå seglen, surra kulen", skura däcket, ordna till allt för nästa högtidsstund med "Schardas". De kom senare att sälja "Schardas" och skaffa sig en modernare båt, en 75 m², "Morgana" och så kom även Rolfs drake att heta senare. Björns julle kom att heta "Sjöbjörn". Så kom vi alla iland och i matsalen var det dukat till middag och många var de tillfällen jag ej skulle glömma, med vackert porslin och glas, mjälla potatis och oxkött, pepparrotssås, efterrätt och inte minst alla kommentarer om seglingen, om att han "Garonne", strök upp på land "tappa" vind, slog fel etc. Vi gick för länge på "babords hals". Det var en helt ny värld för mig. Den 16 Augusti var det extra festligt för oss grabbar på Skallevik Björn fyllde år! Björn och jag kom att "ligga på sjön" ofta. Ibland tog vi "Måsen" en platteka med centerbord som gick att hissa eller lyfta upp när "van't" blev grunt. Ibland tog vi "Svarten" en liten snipa, en rank en! Vi hade fixat segel och roder. Dären var sällan vi använde. Vi låg ute och seglade nästan varje dag vinden var vänlig! Björn kände alla grunden så det inte så ofta tillfälle till lyfta av centerbordet! En gång minns jag! Det var så att i Rörvik bodde 4 killar, Arne & Bengt Ehrman och Leif & Gert Eriksson. Deras fäder hade stor målerifirma och alla måleriarbeten gjordes för Svenska America linjen och Svenska Lloyds båtar m. fl. "Rörvikarna" hade en yawl ! En båt med två master med "apa" dvs trekantssegel på aktere masten. Den förde också motor. De va inte populärt på den tiden. Det var en stor båt nästan som Schardas, men den kappseglade aldrig. Leif & Gert hade en mindre båt. En slängbåt. En gigg, det var en gammal livräddningsbåt från något fartyg. Den förde 18 m² segel och flöt på 110 cm, med kölen! Den

tiden var de populära och min bror kom att äga en sådan. Den kom att heta "Schaimen". De voro lättvindsbåtar! Namnet "Schaimen" var en "tillvängning" av Simon - Saimen -Saimen, vi hette ju Simonsson. En dag seglade vi "Måsen" utåt Sjöholmen, Valdemansböen. Plötsligt dök Leif upp med sin "gigg". Han skulle beveka "böarna" Han var ute efter säl. Geväret var ett kulgevär! Han sökte efter säl men tröttnade och plötsligt ropade han: "Björn ska vi segla på kapp?" Ja svarade Björn, men då måste Du ge oss respit. Javisst, Björn ropade snabbt. Du får ej starta härifrån förrän vi nått spetsen väster på Killingen. OK. Så seglar vi neråt Killingen vi hade kommit överens om försten runt Björks udde = Dr "Pillers" udde och ner genom sundet norr Sunneskär Så var det sagt. Leif startade. Han fick slör i seglen och "böasade" på redigt. Han började knappa in och tänkte. "Han kommer nog å ta oss". Ganska nära Pillers udde var han nära oss. Han som var Rörvikare, kände ej dessa vatten särskilt bra, men Björn. Han visste väl, att under Sunneskär var det inte många centimeter vatten, "van", och dessutom gjyttjigt. Vi befann oss på Stegerholmens vatten, färdiga att, ge oss in i "låga van". Då sa Björn: Holger, lätta upp center- bordet, osynligt! Ja, svarade jag och lydde ordern! Centerbordet lyftes osynligt upp och vi själva flöt ju på 10 cm djup av "van" nu, så kom "giggen" med Leif till rors jättenära oss, nästan i kapp men plötsligt satt han fast i gyttjan, botten var full av sjögräs! Han förstod att han gått i "vår fälla". Han fick snabbt fram kulgeväret, siktade i vårt storsegel och sköt hål i det samtidigt som han skrek: Era djävlar! Ja glömmer de aldrig, skrek han! Han flöt på 110 å i sundet var det kanske 50 cm så han hade inte en chans.

Så småning drejade vi bi, han "strök seglen" och vi vaggade ur gyttjan och gav tross. Och Leif kunde hissa segel igen och dra sig av väster till Rörvik. Han var lite moloken, men vi, Björn och, jag kände oss belåtna!

En gång var vi som vanligt ute med måsen denna gång, Killingen, Trätteskär, Klockskär. Det började friska i och akter över såg vi en konstig formation, liksom en strut på himlen vid Valö, den kom närmare och närmare med hög fart och vi såg det var en s.k. tromb! Allt i dess väg över skären följde lösa ilandflutna lådor, burkar mm upp i "suget" upp i virveln och den kom närmare och närmare och ni hörde på håll bruset. Den kom rakt akter på oss. Björn fattade sig snabbt! Han var sjöman redan då! Det var ett smalt sund, ca 2,5 m brett vid öster kant av Killingen å där måste man "jacka" sig igenom. Parrera mellan grynnerna och genom sundet. Vi hörde ljudet tydligare och undrade ska vi klar detta. Vi hade ju aldrig hört talas om sådana "väder". Vi kom igenom sundet, drag väster på under Killingen och såg kanske 50 - 75 öst på från oss i båten tromben passera och såg saker virvla upp i virveln. Den drog över lilla sundet. Vi var räddade! Tänker ofta när man senare såg sådana på TV, på film etc, vilken

kraft, vilket sug, och kårar som följde med upp en bit upp i luften. Usch ! men jag minns att jag sa till mig själv - med Björn vid rodret är det trots allt ingen fara.

Vi voro ofta ute efter äggläggning och kläckningen och plockade ejderdun i säck. Det var det bästa kudden när det blivit rensat. Man kunde sälja det också. Vi seglade till Tranholmen nere vid Rörvik och Önnereds Brygga. Där fanns får och en stor damm där det växte näckrosor, vita, svåra att få tag på men det lyckades och glada i sinnet kunde vi lämna näckrosorna till tant Hilma och mamma. Vid hemresan från Tranholmen följde vi "kvastarna" i rännen och kom att passera "Skomakaren" en liten kobbe, där det sades att tre människor hade drunknat. De kunde ej ta sig upp pga släta berget !

Så blev det en sväng till "Gula skär" strax intill, min favorit ö! Den var nästan gul, så namnet var passande! Vi kunde se i mot Skallerviken, se hela dess marker, ett jätteområde med strandskoning hela vägen. T.v. snett från den s.k. "hängestenen", en jätte sten som lossat under istiden, samma som "stora sten" hemmavid. Där vid "Hängesten" ligger nu radiostationen, strax bredvid, nedanför ligger sundet snett från Hängesten i en dal låg ett gammalt rött hus. Det var Johan Johansson i Hängesten. De kallades tattare helt oförskyllt. De voro säkert valloner. De hade flera barn, en flicka Birgit, sönerna bl.a. Wille, Reinhold, Hilmer, Bror m.m.

Härliga människor. Blev man vän med Johansons i Hängesten då hade man vänner och beskyddare! Då var man vän. Farbror Johan kom ibland ner till Jansons för att slakta en anka i ankhuset. Vi stod lite i skymundan när det skedde och plötsligt släppte han den huvudlösa ankan som av sitt sista spände vingarna och flög ut över "grunda viken" med sandskäddorna och damp i havet. Så var det! Han var mycket omtyckt av familjen Janson. Vi kom att gilla hela den familjen mycket. Tyvärr fick dom öknamnet tattare kanske enkom för deras mörka bruna hy. Idag kallar vi det rasism! Sommaren gick fort! Det blev 24 Augusti och man liksom inte var "småkille" längre. Jag var vid pass 11 år. Kanske 12 år. Skallerviken, min barndoms drömställe men även att få vistas på Furuskog. Trots 450 tag på 2: an eller 225 dubbla.

Vi kom att köpa till Berget utefter Bättre vägen, Breviksvägen och så var tomten 4980 m2 allt som allt. Far gav 50:- för berget. En bra ko kostade 75:- Det var meningen att bygga garage och extra rum för oss killar. Far vidtalade Björnen och Brinken om att få gjort stengrund (i granit) och källare inunder längst in. Brinken tog så hit Gertruds Gustaf, nere vid Knarrviksvägen. Han var småbonde! Ett par kor, en grå mähr, som Teodors! De ha två barn, Lennart och Irma Johanson. De hade sitt hus granne med "Skepparns", en större gård med flera barn, äldre än oss. En kallades "Skepparns Gerda" hon var liksom lite bakom och gick! runt med korna och talade för sig själv, ja förresten alltid. Hon talade med grov röst som en

mansröst. Hon hade skägg och stor vårta i ansiktet med långa skäggstrån. Brodern Jarl, kallades "Jarlen" och kom att i framtiden ordna varv i Bjöla!

Strax intill där är nu stor båthamn med industrier för båt behov! Tvärs över Bjöla låg Ekebacken, Zanders backe, där vi senare kom att en gång i veckan spela fotboll. Det var bl.a. Gösta Brodin, Bröderna Ernst, Olle, Stig Rosenberg, Möttvik, Lars och Kurt Fridell på Knarrviksvägen nuvarande Saltsjönäsvägen. Där var Sievert Bågenholm, "Bamsen" Erik Andersen (Kronvall) Kopparna, Henry och Sten, Vi Lennart och jag m.fl. Fridell bodde granne med Liljenbergs, De hade flera barn bl.a. Gunnar W. Senare känd djurmålare Walter Liljenberg. Han var händig och spelade dragspel på Stegerholmen för BSS. Han arbetade på Scandia dragspelsfabrik, i Cosmoramahuset på östra Hamngatan. De gjorde olika dragspel, Scandia, Viktorini, Dise m. fl. Återkommer mera till det när jag kommer till Tjuvedalen. i Brevik. Sigurd Fridell med hustru Ella och dottern Kerstin Fridell var känd cellist på Göteborgs konserthus. Dottern Kerstin bor nu i det ombyggda huset på Saltsjönäsvägen med maken Sture Almlöf. Efter fotbollen på huvudet i havet i "Valen". Härligt!

Far som en framtidens man ca: 40 år gammal hade teorier om att Brevik och Stegerholmen, ja hela Näset, ja hela Västra Frölunda skulle bli sta'n, och så blev det också. Han var full av ideér. En dag åkte han som vanligt med bussen till jobbet. Blev tillfrågad av Axel och Herman Carlson i byn, de turades att köra bussen. Han tillfrågades om han (far) hade intresse av en sjötomt. En stor tomt i Brevik. Marken bestod av liten badstrand klippor m.m. ca: 10.000 m². Priset kunde diskuteras. Far blev intresserad, dock inte för egen del, trots att han egentligen var den som kunde köpa just då, nej. Han hade tankar ju på Näset, snart blir en stad. Det blir ont om badplatser. Vid Knarrvik, blir det snart för mycket folk. Nej, han tänkte på alla de andra, på Brinken, Björnen, Olander och Claesson och alla de andra. Han beslöt att titta på tomten, det låg öppet och fint till havet, Killingen, Donsö, Styrso inom synhåll, m.a.o. en del av "vida världen". Han hade fått ett pris för området. Han beslöt sig för att be om betänketid. Gick runt i husen och talade med dessa och lade fram förslag att de alla skulle satsa en mindre summa och så bilda en badförening. Han sade att han själv hade det på hand dvs betänketid till så och så. Förslaget föll i god jord och det blev gemensamt köp och Stegerholmens Badförening UPA bildades. Han blev dess ordförande i många år. Det ordnades med brygga, trappa, kiosk omklädningshus, gungar, dansbana, vakt och arbetsplikt. Det sköttes mönstergillt. En idé hade tagit fast form till fromma för befolkningen runtom. Han var som sagt en framtidens man, kanske 50 år före sin tid.

Han och vår nya granne nedanför oss, Hilmer Holm också han tavelhandlare fast i Olskroken, gingo på sin fridag Söndag och knackade på i stugorna och bad om en slant till

vägunderhållet. Kanske en 50-öring eller så! En gång öppnades dörren strax intill vårt och de båda framförde sitt ärende. En femtioöring kanske till vägunderhållet. Svaret blev Nej, vi gå aldrig på vägen, vi gå bara på dikeskanten! Då föddes tanken! Vi bildade en vägförening. Så blev det och Bättre vägen blev Breviksvägen. Det gick att köra bil. När det regnade mycket forsade regnvattnet i vägen och all sanden kom att flyta med och lägga sig i drivor vid krysset där snickare Johanson bodde, vid nuvarande Sandlyckevägen. Då blev det rycka att skottkärrorna och laga hålorna till nästa skyfall. Tänk att de orkade! Senare ordnade de med asfalt och sanden var ett minna blott!

Som jag sa åkte han buss med alla de andra, med sedvanliga byten vid Stommen, Tåget och spårvagnen till Hvitfeldtsplatsen. Idén föddes, varför inte tala med spårvägen, Säröbanan och bussägarna. Tänk om spårvägsbiljetten kunde komma att gälla hela vägen, bussen gå direkt till Linnéplatsen vid Naturhistoriska museet. Bara gå på ringlinjen 1:an eller 2:an på samma biljett. Så blev det. En idé i fars huvud hade blivit verklighet. Igen!. Han tänkte sig vilja köpa Severins åker nedanför nyinköpta berget till garaget, rågåkern, där menade han skulle en tennisförening köpa och driva och på så vis engagera ungdomen och äldre! Det blev aldrig av med köpet enär en av tvillingarna Douglas Anderson köpte åkern och byggde sommarhus. Han bor på denna tomt än idag. Idén var god med tennisbana!

Det byggdes ett hus vid sidan av Holms. Det var familjen Westgerd. Han arbetade på Sjömansförmedlingen i Stigbergsliden. Så kom James Svensson med Annie och sonen Henry, min blivande lumparkompis 11279 och jag hade 11278 på A2. De kom att hyra ut en del av huset såsom brukligt var. Där hyrde Sannaliden. Johanson. De hade Sannalidens bryggeri. Där kom även Rickard Lindqvist - en av Lindqvistarna, en av dåtidens mest kända grupper - alla spelade dragspel och gjorde ofta turnéer ut Europa. Rickard sågs ofta efter hemkomsten palla upp sin brunröda volvo med svarta skärmar på bockar, för översyn. Skrattade alltid gott! Dottern Yvonne var så söt! Jag bligade gärna på henne! Vi va jämgamla å bodde på Bangatan 10-12? Yvonne gifte sig så småningom med Rolf. Ja Rolf på Skallervik, och de ha fortfarande sitt sommarviste i Grötöstugan. De ha barn, Jean och Claes!

Så blev det! I hörnet av krysset, Trevägsskälet, där blev det shapp! En gotttekiosk. Algots Schapp! Algot Anderson. Där kunde vi unga mötas och planera kvällens möjligheter. Till det senare! Mitt i krysset låg att hus, Götaverks Jonson. De hade en dotter. Också en "blig" för mig. Ingrid. Så till höger om deras låg Sundqvistens. Så svängen in i Tjuvedalen. Där på höger sidan låg ett litet hus. Det var Dise. Dise som jag nämnt om tidigare. Dise byggde dragspel som jag nämnt om i samband med Valter Liljenberg. De byggde många olika spel Victorini t.ex. av Victor Dise! Man ser dom ofta på TV. Mamma Dise hördes på långa håll

med sitt glada skratt! De vá visst från Åmåltrakten. De hade två barn Birgit och Leif. Birgit gift med Lennart Wallengren. Leif kom att lämna oss mycket tidigt. Vi, Leif och jag gjorde två härliga cykelturer bl.a. till Dalsland och Värmland. En bra grabb, en bra familj! Nästa hus blev ett på berget och där bodde frisören Källqvist, Eric Källqvist, den kände grammofonsångaren. Han skrattade alltid och var gladlynt. Mitt emot i själva dalen bodde familjen Andersson med sonen Ebbe och sina båda systrar. Sedan tog liksom Hammar vid å ditåt voro vi aldrig. Breviksvägen från krysset, "schappet", det första huset vi kom till där bodde familjen Malmström med son och 3 döttrar bl.a. Lissie! Gubben Malmström jobbade på latinläroverket som vaktmästare. Han cyklade alltid och gick av och på cykeln med hjälp av "gubbetrampa", en pik som stack ut i baknavet - gled över sadeln med fjädrar bakifrån och satte sig tillrätta! Han hade karbid lykta! Han var högljudd och skåning. Han kallades allmänt för "Gapenhjelm" av oss ungar. Jag minns en dag, min broder Lennarts hustru AnnSofi, var skånska, och denna dag mötte hon "Gapenhjelm" dvs. Malmström, han ropade till henne! E' dé fru Kågeby, vi hade ju bytt namn, Lennart och jag 1937. EEE hon skånska! Jaaa, blev svaret på bred skånska! Så kom det, stannade upp, upp på gubbetrampan gled baköver sadeln och stannade till; "eee hon me i Skånska Gillet". Nej tyvärr, blev svaret! 000h sa "Gapen" de sa jag ordna illa kvickt! Ja tack svarade Annsofie, de vore bra om herr "Gapenhjelm" kunde ordna det! Han blev lång i synen, mycket lång, ty om namnet Gapenhjelm visste han intet. Han for iväg och med hans hjälp kom hon i alla fall inte in i Skånska Gillet. AnnSofie förstod att hon trampat i klaveret och gjort en präktig groda. Lite längre ner i viken bodde Melanders, Lindgren, Englund, Granstedt och Slättberg, Hansson och Lind, järnhandlaren Pettersson vid strandkanten, så kom specerihandlaren Johan S Nilsson med 5 söner Hans, Lars, Sven, Börje och Knut. Alla blev goda, kända seglare. Så åt vänster om Johans låg Kåge Fromells och Stenbergs. Det fanns ett litet hus med snetak neråt Brevik, det ägdes av idrottskillar, boxning och kanot och simning. De hade i "brynet" ett litet, litet hus, en bod och i gaveln på boden hängde en boxarboll. Denna tränade de på och slog! Troligen för att öva snabbheten! Senare efter dem familjen Kilhén, en prydlig man i golfbyxor, jacka och med fjädrar i hatten. Han var eller kanske ville vara jägare!

Sönerna Ragnar senare gift med söta Britha - och Sture. Sture kom i folkmun att kallas för "Sture Tröck". Namnet fick han när han dansade, tryckte han sig hårt mot damen, därav "Sture Tröck"! Ragnar var en spänstig kille, kraftig och var jättebra på simning, krål å sånt. De, Ragnar och Britha, byggde senare ett hus på tomten ovan. Britha jobbade på länsstyrelsen. Så kom arkitekten mitt emot med hustrun Ilse Svensson. Helge hade en bror

som hette Per Olof som vi kom att kalla för "spring i säven". Varför, jo banden emellan vissa par kom att brista! Därav

- 16 -

"Spring i säven"! Vi hade tydligen mycket nöje att ge namn åt den "killen" eller den "tjejen". Självt kom jag att kallas "Lill-Schaimen"!

Längst ner i Brevik låg Breviks klippa med bryggorna! Tidigare hade stenskutorna, med sten från "Hejaren i backen" legat därför att lossa och lasta och än idag kan man se svarta bokstäver målade på släta bergen i Brevik (Vid nuvarande Brevik vänners bad).

På Breviks klippa kom Breviks segelsällskap B.S.S. att starta sin första segling (se bilder). Senare till detta! Mitt emot låg Dr. Björks (Dr. Pillers) udde med ett sött hus i brunt och vita foder, de hade många barn, men vi umgicks aldrig, de voro för sig själva! Senare kom polisdomare Björk att bygga på udden. Ett jättehhus, ja faktiskt fördärvade det med sin storlek hela udden. Dr. Piller körde alltid motorcykel med sidovagn. Vagnen var full av barn!

Från "Schappet" i krysset, "Algots schapp" ner mot Stegerholmen bodde familjen Björklund med sonen Åke och AnnaLisa. Åke blev så småningom ordförande i badföreningen. Så intill bodde familjen Nilson med sonen Erland. Mitt emot över vägen låg Olson i skogen, eft. tr. familjen Johanson i Mölndal. Det blev så småningom Mölndalsbarnens barnhem.

Någon av dessa barn kom att bygga ovan oss vid Furuskog. Så kom efter dem familjen Lindahl med 2 barn, Hans och Peter. Hans bor nu med nybyggt hus på samma tomt. Pappan var dekoratör på Textil.

Han dog tidigt. På vänster sida efter Nilsons fanns då inga fler hus, man kunde se ända ner till lådans båtplats. Det var öppet landskap. På höger däremot neråt bodde två familjer, Olander och Claesson i ett och samma hus, ett parhus, en i var "gavel". Männen arbetade på Götaverken. Nils Olander hade två flickor Ulla och Ingrid. Claesson en dotter Britt, heter nu Lind, och bor i fint hus på tomten; ett flott hus! Claesson gick ständigt med ett "smile". Han var gladlynt! De kom att alltid ställa upp för både vägföreningen och badföreningen. De hade en släkting som ibland spelade dragspel på våra fester i badföreningen, minns tyvärr ej namnet. Kanske Birger? Intill parhuset låg ett litet hus, ett rött med fönsterluckor med hjärtan. Det såg så rart ut uppe på "hyllan", Det var där Cristells bodde. De hade flera barn, men mest såg jag "lilla Tullan". mitt hjärta klappade extra hårt när jag såg henne. Intill kom Bågenholm att bo. En lång jänglig man, tror han jobbade på posten? Sonen Sivert med hustrun Birgit bor där nu sedan många år på samma ställe. De hade två barn Eva och Leif. Sivert fyller i dagarna i dec 1991 80 år. Sedan tog badföreningen vid på höger sida med dess serviceanläggningar och med ett litet dass uppe vid brottet på berget. Där uppe fanns också en liten

vattenkälla med friskt härligt vatten att svalka sig med på varma solskensdagar. Till Olsson i skogen ingick även en liten sandstrand och det var jättebra för badbarnen från Mölndal, att få bada och leka och sola sig. De fördes till näset från Mölndal med Omnibussbolaget i Mölndals bussar och många gånger syntes ägaren själv, farbror Johanson med prydligt skägg köra barnen ut. Väster om deras låg järnhandlare Elof Petersons lilla röda hus i strandskoningen. Han byggde senare längre upp, där bor sedan många år Gunnar Anderson med fru Birgit. Gunnar tog många fina priser i segling. Ringen var slut! Det återstår bara "lilla stumpen" som sedan blev Fogelmarksvägen. Chauffören på Kafferosteriet Hermanson så Carlsons och Lindahls. Lindahls hade en rar dotter som hette Maj. Han jobbade på Aufforts vid Kungstorget och frun hos Hulda, Hulda Sköldborgs fiskaffär. Borta vid Fogelmarks voro vi aldrig.

Så är genomgången av då befintliga hus gjord och jag tänker gå över till kapitlet BSS. Dansbanorna och seglingar.

Året är 1936 och vi ungdomar brukade på lördagarna samlas vid "schappet" och planera kvällens begivenheter. Det var inte mycket att göra! Men en del av oss tog oss över dikesrenarna till Åkered och vidare till Grevegår'n, en dansbana mat önnered! Där var det mycket bråk och slagsmål för jämnan. Vi trivdes inte särskilt bra! Jag var 16 år. Mina föräldrar gillade inte att vi unga gick dit. Far var full av idéer! Kläckte förslaget. "Vi bygger en dansbana på vår tomt". Där kan ni under ordnade former träffas och dansa. Sagt och gjort, Far ordnade virke, plankor en del från de listlådor som våra tavellister kom i från fabrikerna. Var blev bäst! Den kom att ligga under flata berget, mellan grannen Holms och flata berget. Det spikades och grejades. Måtten blev väl ca: 5,5 X 5,5, räcke runt och en liten ingång i räcket. Bänkar utefter flata berget sattes upp och en flat "kombarr" (sten) kom att bli bordet där "ormskinnet" kom att stå. "Ormskinnet" var vår grammofon "en rese" klädd med imitterat orm-liknande material. Så var nästan allt färdigt, men det måste ordnas med räcke (rör) utefter kanten av stigen så att inte någon "drösade" ner i gräsmattan och i muren där "Kordonträden" växte, spaljéträden!

Så var allt klart och den första skivan vi spelade var "Eldgaffeln", en skiva med ett älghuvud och gul etikett. Så gick ryktet att vi kunde ställa upp till dans. Vid vissa tillfällen vore 25 - 30 par däruppe i skrevan. Vi hade fått en ny träffpunkt, onsdag, lördag, söndag. Jag minns att på vägen stod massor av människor och njöt. Särskilt en gång när Rolf Jansson hade en kamrat med, Arne Poussard. Han sjöng så underbart med sin tenorstämman att det knottrade sig i skinnet på oss och vi tyckte

nästan att Caruso, världstenoren, kommit på besök till "fyrkanten". Det var fasta tider bestämda när det hela skulle sluta och det va inte lönt att bryta detta löfte. Många ungdomar kom att träffa sina livspartners där på dansbanan. ibland kom Björn med dragspelet och "ormskinnet" fick vila sig en, stund. Björn spelade sjömansvalser å Svarte Rudolf var bravurnumret. Tack Björn! Å vilken härlig tid!

Skallerviken kom även att få sin lilla dansbana. Den kom att ligga strax intill "kråkeskyttet" eller "grodedammen", där senare Björn och Gretas hus kom att ligga. Där kom de att bo med barnen Marianne, Christel och Bibbo. Det ordnades så att varannan danskväll blev hos oss eller hos Jansons. Jansons låg mycket vackrare enär man hade vattnet alldeles intill och kunde se "vida världen", Valö, Kungsö, Donsö, Styrso, Känsö. Man tyckte sig vara mitt i "vida världen". Så gick åren, far skaffade bil, en Wippet 1931 års modell med koffertlucka utvändigt bak, svart och gröna breda ränder, O 29530? Jansons hade öppen. Senare blev det DKW Spånkorg. Den kom att väcka tanken -en gång ska du kanske ha en. Det blev också. Och idag 71 år gammal har jag 10 st gammelbilar därav 2 st. DKW. Då lades grunden! Vi, Björn och Kalle Bengtson å jag fick låna Adolfs DKW 39:an, och göra en härlig resa tillsammans till Dalsland, Värmland, Dalarna och Stockholm. En oförglömlig resa!

Jag är glad att ha en del foto, vid tältet, och Björn och Kalle på Slottsgården i Stockholm. Snygga välvårdade killar! 1937 kom sommar och jag var 17 år! Jobbade i fars tavelaffär och fick dra handkärnan ibland. Far blev sjuk. Hjärtat. Det var nära att han strök med, men repade sig och kunde bara gå på halvfart. Vi bytte Wippeten, till en ny Nasch 1937. O 13381. En american på gott och ont. Vi kom att byta den ganska snart till den första Opel Kapitänen 1939, O 1524. Så var vi framme till 1938. Vi voro några killar sju st. vill jag minnas, Jansons pojkarna, David Janson, en kusin till Björn & Rolf, någon Kopp, vi två killar Lennart och jag Holger plus ev. någon mer, vi var på vår dansbana; det diskuterades, och plötsligt sa någon: Tänk om vi kunde bilda en segelklubb. Tankarna tag fart och vi enades om att så skulle bli och namnet var givet: Breviks Segelsällskap B.S.S. Så började tankarna snurra om vi skulle kunna starta kappseglingar. Det blev bestämt att 1:sta vårkappseglingen skulle gå på Breviks Klippan. Starten blev 24/7 1938 Startfältet kom att bli följande: Signalkret kl: 15.30 Förberedelseskott kl: 16.00 Stora banan: Startlinjen ö NV Skomakaren / Gul Flagg S Lilla förö - V. Valtmansbådan - NV Stora Ljungskär Rödsören - gul flagga. Sö märkesbåt med Grållan Norr om stora Klockskär mållinjen. Banan seglades 2 varv. Anmälda båtar lördagen 23/7 1938 Det kom att bli 41 startande båtar

fördelade på Drakar, 5 st äldre 22or. 7 st, Kanotkryssare VA 7 st, Kanotkryssare B, slup riggade, 2 st, Kanoter klass B, 3 st. L:jullar 5 st, pojkbåtar 4 st, oklassade båtar 4 st, allmogejullar 4 st, dingar och ekor 4 st.

Priser. Vandringspriser:

Drakklassen: Breviks damers hederspris.

Bergkällans hederspris

Åkeredspojkarnas hederspris

S. Simonsons hederspris

E. Johansons hederspris

D. Risbergs hederspris

Stenbryggans hederspris

E. Thisells hederspris

Seglingarna avslutades med prisutdelning och dans på Stegerholmens badförenings dansbana.

Vi var igång med B.S.S! Var ett gäng med stöd av de vuxna.

Så strax efter seglingen närmare bestämt 13/8 1938 blev det utflykt till fest på Styrso Restaurang. Transport ordnades med röda bolagets bogserbåt till och från Styrso.

Det blev en hejdundrande fest och alla voro uppslupna och glada att vi hade B.S.S., en pådrivare för oss ungdomar. Självtåkade jag missa hemfärden med bogserbåten, med min flickvän Bell Orstadius och jag fixade hemfärden dagen efter på vårt vis.

När vi så dök upp undrade många, vad som hänt!

Det förblev förborgat för Bell och mig!

Bell var släkt med Stenberg och Fromell.

En visa hade skrivits enkom till denna fest.

Den löd med melodi: En sjöman älskar havets våg!

Det vuxit upp på Näsudden, bland stenar och grus,

en riktig liten sommarby, med tomter och hus,

Brevik, Brevik, vår härliga vik,

Vi höra den alla till.

Den vägen som ner till viken för, är stenig och svår,
men vattnet, som mot klippan slår, är salt som en tår,

Vi "kajka" kring, bland kobbarna med segel på "pråm"
och känna uppå "böarna" med kölar utav järn.

En sommarkväll det bildades i Brevik en klubb,
och medlemmar noterades, "en masse", rubb och stubb!
Breviks segelsällskap var det namn som klubben tog,
Man vimpeln komponerade, till färg och form som slog
På lördag efter midsommar vi hade premiär, trots storm
och regn, vi rundade dock Skomakareskär.

Och "Karlsons" Jolly, den gick grannt i grovaste sjö
men plötsligt sprang båd mast ack vant å då blev "Goodfreyrö"
Han svor en stund och segla hem "sin" riggbrutna Kogg
På stranden vänta "redaren" Tisell med grogg.

Och "Schaimen" starta glad i håg, om pris han närde hopp
men vattnet fyllde snart hans "tråg" och för hans dröm slog stopp.
Prisdomarna stod tåligt kvar och väntade med skott
ty "svarten" (Björn) ute på banan var: Den hade inte brått.
I Hammar finns att seglargång som ej kastar loss,
om vinden är det minsta sträng, Dom aktar sig förståss.
En verklig fest blev Breviksdan med segling och dans,
den nya klubben verkar van. Den hade nu sin chans.
På berget vimpeln vajade, ballongen stod där röd och
och vita stänger svajade trots ståltrådars stöd
och alla starter gingo flott därtill var Kåge man
ty det var han som ropade : skott, Sven sköt så fort han hann!

Ja där fanns båt av alla slag, båd Drake och Kanot
i en och annan "fissel pråm" man halade skot
Som vanligt efter seglingar vi delade ut pris
och sedan tråddes dansen i en lätt sommarbris

Till slut vi höja våra glas och bringa en skål
för B.S.S. vi hurra vill, så mycket halsen tål.

Så kom vi att få vår egen Breviksvals.

När solen i öster går opp klar å fin
är det tid att stiga opp
Man rusar ur bädden och drar opp gardin
sedan tar man sig ett dopp
Man mår som en prins uppå Breviks strand
där vågorna rulla så sakta mot land
det glittrar i solen, det doftar av tång
och i fjärran hörs en sång:

Brevik, Du pärla vid västerhavs kust,
havet Dej smeker, men tar och en dust
Du är vår kärlek och från år till år,
dansen den går.

Här nere vid stranden står dansbanan klar
för ikväll skall det bli fest
och ungdomen kommer i flock och i par
vilket som nu passar bäst,
Musiken den spelar en känd melodi
det ligger en svärmande tjusning däri
från en saxofon, hör man liksom ett skratt
och fiolen sjunger glatt:

Brevik, Du pärla vid västerhavs kust,
havet Dej smeker, men tar och en dust
Du är vår kärlek och från år till år,
dansen den går.

Där syns vita segel i kvällssolens glans
och man sätter kurs emot land

Sen bjuder man upp någon flicka till dans
 det är fest på Breviks strand.
 Men solen den dalar i västerled
 det skymmer och mörkret snart sänker sig ned
 Så går sista valsen och sen par om par
 bort i sommarnatten drar:

Brevik, Du pärla vid västerhavs kust,
 havet Dej smeker, men tar och en dust
 Du är vår kärlek och från år till år,
 dansen den går.

Så gick åren och kriget kom och seglingen gick i ide!
 Militären satte spärr. Brevik stängdes för allmänheten.
 Det började bli grått i Brevik. Så och i våra hjärtan.
 Det ordnades en del sammankomster och bland annat en fest trots tiderna 1942. En s.k.
 vårfest. Jag låg själv i det militära i Dalsland. Det var ett kallt år. Vi hade 31 minus
 och låg i tält vid Grunnebo vid öxnered. Men B.S.S. låg i dvala och väntade att Brevik
 skulle bli vårt igen. Att kunna gå till Skallerviks huvud. Att ondskan i världen skulle
 försvinna och att vänskap mellan folken bli till. Att värme åter skulle komma i våra
 hjärtan att kunna ta sig ut och kunna njuta av Brevik m.m.

Till Breviks Segelsällskaps vårfest 1942

En dikt :

Kung Bore håller än sin hand
 kring Sveriges mångomsjungna strand
 Det salta havet ligger milsvitt fruset
 Det dunkla mörker ej vill vika för ljuset.
 En ostan sveper, snäv och bitter
 emellan skärgårdens sten och klitter.
 Än segelbåtar vila uppå land
 än har ej brutits vinterns hårda band
 Dock längsta natt den följes av en gryning
 Då ljuset bryter fram liksom en våg, en dyning.

När solen sina strålar över nejden sprider
 nu emot våren snart det lider.
 Bort, skall den kalla is och snö
 Besegrad utav vårens tö !

Till värme sol och fågelsång
 vi alla längta än en gång
 Längst inne i vart människobröst
 Där brusar ren en väldig röst
 Låt våren snarast bryta in
 och sprida värma i vårt sinn.
 Tyvärr tycks någon högre makt
 reglera årstider i långsam takt
 Dock för att hjälpa våren uppå trav
 vår Breviksklubb Er denna vårfest gav.

Jag ensam vankar uti skånestaden Lund
 men mina tankar är hon Er i denna stund
 hos gamla kära seglarvänner
 Ett stygn i hjärtat jag nu känner
 dock måtte glädjen stiga högt i sky
 och sluta ej "förrn" morgon börjat gry!

En vacker dikt av min broder Lennart i Lund i och för studier till läkare. Dog juni 1990 74 år gammal. Tack Lennart för dina vackra dikter !

Så kom ju seglingarna att gå av stapeln från Skallerviks Huvud. Det hade byggts en dansbana där, lite större än våra. Våra blev inte längre så frenetiskt besökta. Vi drog på slingrande stigar genom småskogen över stock och sten, till "Huvut". Där byggdes starttribun med anläggningsbojar, bryggor, kon och flaggstänger för vimpel och flaggspel. Bryggor i land och den pådrivande vid anläggningsarbetena var Karl-Eric Bengtson, killen som jag 1:sta gången såg i början av trettioalet mötte upp på vår tomt ovan båtdammen. Där hade de tältat, han och en kompis. Jag fixade lite godis till dem ibland. Han körde Ford lastbil för Göteborgs Fruktaffär. En d-l att köra fort och duktig att visa indragna magmuskler. En sportman! Han

blev flickornas gunstling. Så var det Kalle! Du hamna sedan vid småskogen, stigen till "Huvut" Vi gjorde en liten småbåtshamn för några små "låga" båtar och en esplanad med korgmöbler, och trappa upp till dansbanan. Det blev också ett litet hus, ett schapp och belysning med kulörta lyktor, så och belysning i huset. Strömmen fick vi från generator med propeller sittande på en stör på "Huvut".

Det var en härlig tid och en glädje att se att det ordnades med inhuggen tack tavla till farbror Adolf i berget vid trappan till dansbanan. Det var vackert gjort av B.S.S. Ett tack till farbror Adolf, en fin man, en man som ville hjälpa när han kunde! Ungdomen och seglingen stod honom nära, han kom att skänka ett rött hus öster "höga berget" med pinnen, bortåt "Frankens", till Oskar Fredriks barn som fick sitt sommarviste där, till glädje för barnen som ej hade möjlighet att få komma ut på landet. Alltså ett gott hjärta och tanke över till sin nästa!

Tack farbror Adolf och tant Hilma! Tack för alla fina minnen ni kom att ge oss. Det hela började ju ändå i en sidovagn i giggamojan, i tröet utanför vårt! sent 20-tal.

Så kom freden! Vi kunde åter komma ner till havet, till båtarna och börja planera. Krigets vansinnigheter slutade i maj 1945. Det märktes på oss människor att kriget satt sina spar. Vi unga som äldre, "Landstormare" kom att ligga i beredskap runt vårt avlånga land, men nu i slutet av maj kunde vi börja se framåt och planera. Att bilda familj.

Det blev alltså Breviksdagen, en segling alla segelintresserade gått och väntat på i flera år.

Starten gick från Skallerviks Huvud, många båtar. Seglingen blev till en extra högtidsstund detta år med massor av folk, bergen var alldeles fulla av åskådare och så blev det på alla kommande Breviksdagar och Göteborgs Postens redaktör sign. Sang skrev på hela första sidan - "Succé återigen på B.S.S. m.m."

Vi hade under åren som gått hunnit växa upp, kanske träffat vår kvinna. jag hade ju 5 år tidigare träffat min blivande fru på tennisbanan, vi gifte oss 7 okt. 1944 och fick två barn, MarieLouise och Bo-Gunnar. Min hustru hette Majken Berggren och hade tidigare bott på Hackekrok vid Välern innanför Bjöla. Där kom alla kollonistugorna i Högsbo att ligga. Undan för undan svalnade så entusiasmen och B.S.S. och det började förfalla, och allt eftersom dog det ut. Den generation som kom efter oss engagerade sig icke, och så blev det som det blev. Allt föll i glömska, Relieffen ordnades i berget. Tacket! å Tack för det.

Under min barndom hyrde var och varannan ut till sommargäster och det var många familjer som kom att bo på Näset. Hos Severins bodde det en man i 40 års-åldern. Han kallades för "Grefven", Jonson hette han. En baddare till att fiska. Han sågs ofta gå med raska steg, ja

nästan som om fisken bara stod och väntade där ute, bråttom ner till ekan, kvickt ut med årorna och iväg ut till "märjet" Ut till hålan vid Trätteskären. Märjet var i Känsö Torn emellan båda de stora Trätteskären, Grötöstugan hos Jansons i försvinnande. Där var det rätta stället. Ett hål. Men det gällde att passa sig ty det gick alldeles intill en kabel på botten och många är de ankare som blev kvar där. Men fisk fick man alltid. Det fanns alltid mycket fisk på den tiden i havet utanför Killingen. När man så varit ute och fiskat och kom hem med all fisken var det att rensa på brygghuspanelocket och steka, i pannan lossnade benen i vitlingen, böjde sig uppåt och det var svårt att "stävja" sig. Det var en läckerhet, svår att beskriva. Jättegott!

Jag minns när jag var 9-10 år fick jag hjälpa Severin med "grå hästen" och föra korna ut på bete med "tjuder". Ibland på åkern där nu skolan ligger, ibland åt Brevikängar. Ibland till "tänkta tennisbanan". Det blev också att "möka" fähuset och sopa "stallt" d.v.s. stallet. De sa han Severin ofta. Ut å möka å sopa! När korna var hämtade på kvällen och mjölkningen var över och "röa katten" fått sin del fick jag gå med tant Hilma upp på vinden där kakespettet hängde i taket med hålkaker. Valde sig en och gick med raska steg hem till mor sägandes: Vi ses i morgon till tant Hilma!

Jag minns farbror Severin hade en T-Ford, en svart en som stod inomhus vid källarvind. Där stod den mest men ibland tog han ut den och gjorde en sväng med tant Hilma. Ibland fick jag sitta i "breve". Bilen va sådan att man kunde knäppa av sittkorgen bak, där Hilma satt, och fästa ett litet lastflak. En liten lastbil som kom väl till pass när Severin skulle till "Preppens" för att hämta mäsik. Det användes som stödfoder till "Kritterna". Den östes över till "mäsklådorna". Den var varm. Det rök av den när pressningen togs av. Mången gång kom Severin hem från Preppens och liksom "fått några" i västen och var ganska rund under fötterna. Då gällde det att hålla sig undan, då oftast ville han att jag skulle "mäskas av" och spola lastflaket och "pressengen". Det var jobbigt. Tant Hilma hjälpte Severin in till "söffloket". Nästa dag blev det "knäppning" igen ifall tant Hilma skulle ut på en lov med T-Forden.

Jag minns en söndag morgon på hösten 26, vi sutto alla vid köksbordet, vi hade alla var sin givna väggfast bänk på Kastellgatan, far sa, Tänk om jag skulle åka ut till Näset och titta till tomten. M.a.o. han ville planera. Vill du följa med, Mildred! Storasyrran! Jag undra om inte jag också kunde få följa med, men far sa: Du stannar hemma. De båda gav sig iväg men jag födde tankar i huvudet. Får du inte åka buss, får du väl gå Holger. Jag åt frukost och sade intet om mina planer och snavade iväg, 6-åring på väg ensam till Näset, Jag drog mig till Säröbanan, ut förbi Slottskogsvallen, gamla Näsetvägen, runt Frölunda Borg, förbi alla kolonistugorna på höger sida över järnvägsövergången, där fanns ringklockor och bommar, en

lov upp till Skyttepaviljongen, där small det redigt och hjort-atrappen for fram och tillbaka och skotten föll och markering följde. Så vidare mot målet Till Näset! Väl kommen till Järnbrott, där låg smedjan i krysset, med bensinpump för Bently och tvåtakt oljeblandad. Man pumpade för hand 5 liter i taget. Såg i glaset ovan! Så slangen, hålet på fordonet. Det var en snäll man som hade smedjan och pumpen. De hade en grabb som hette Stig. De bodde bara några meter från smedjan. Familjen hade motorcykel. En Harley Davidson med sidovagn. Så kom jag i valet och kvalet, vid kyrkogården delade sig vägen alldeles vid dammen, där det senare sades att tre små barn drunknat vid lek. Där gick vägen till Askim, så två vägar till höger, Vilken? Då dök en farbror upp och sade "va funderar du på Du lelle?" Jag skall gå till Näset till min pappa. Va sa han. Sa du gå hela "vejen" till Näset från Göteborg. Dom åkte buss och jag kände en stark längtan till Näset. Så här är jag nu. Då ska du ta "mitt vejen", och jag gick vidare, och se där framme några hundra meter fram där var tvärsån på "Stommens anhalt". Lättad ökade jag stegen, kom förbi Hults Bro, Kannebäck och Åkereds skola så Missionshuset å ängen, Smyrna, Så Erikssons, Stenbroa och Bättre vägen och vidare till värdfolket vid gångstigen till "vida världen". Knackade på och tanten öppnade , kanske hon inte hette Josephine-utan Augusta, va vet ju, åsa! E de Du , E Du ensamnen? Jag sa att jag längtade till Näset. Jag berättade att far och Mildred åkt med buss och var nog nere på tomten nu. Tanten bjöd mig sitta fram, det serverades ögoncacao och smörgåsar och det smakade jättegott. Jag observerade att tanten ofta tittade ut i köksfönstret mot Severins. Jag bekymrade mig föga, utan låt det väl smaka. Plötsligt blev det fart. Tanten for ut genom dörren och började vifta ihärdigt mot lagårn där syntes tre personer. De trodde elden va lös, sa far senare. De tre stannade så kom de förbi "brunnen", Björnen, och var framme. Jag hade då gått ut till tanten, och när de såg mig såg, far arg ut. Far berättade att borta vid lagårn han sagt till den andre farbrorn "Om jag inte visste att min lille grabb är hemma i Göteborg skulle jag kunna slå vad om att det är han som står därborta". Far frågade så hur jag kommit dit och hur jag hittat den långa vägen och jag beskrev hela vägen. Far såg inte längre så arg ut. Ty kanske han inom sig kände igen sig själv från sin barndom i Spekeröd, Stora Höga, i det lilla torpet vid kvarnen där elva barn växte upp.

Så fick jag åka bussen till Stommen och där sa far: Holger, ta i stängen och sätt på tvärsen, så tåget stannar och snart är hemma alla tre! Mor har nog saknat oss alla tre!

Året därpå längtade jag extra mycket till Näset en vårdag. Jag var 7 år och skolfri den dagen. I huset där vi bodde i sten fanns vicevärd Nilsson, han var centralpolis med ekelöv på armen och sabel m.m. Han var befäl. En stor kraftig man. De hade tre barn, Åke, Margit och Henry. Pojkarna bytte senare namn till Brovik. Åke blev konstnär och något högt på slöjdföreningen.

Henry kom till polisen så småningom, och blev "kändis" på brandavdelning Margit gifte sig med en sjökaptan Lund. Henry var något år yngre än mej. Just denna dag övertalade jag Henry att vi skulle gå till Näset och kanske få loka med Severins hund Kajsa! En spets hund svart och vit. Vi stoppade några sockerbitar och en smörklick i ett papper och gav oss iväg. Nu kände jag vägen! Men väl vid Galliani, det var ett café vid Slottskogsvallen, där gjorde vi en lov upp i skogen och däruppe var det plötsligt ett nätstaket. Stopp här tänkte vi! men vi fann att hål i nätet och väl inne i "nyskogen" började vi liksom känna att det var våran tomt, och kallade den därefter alltid för våran-min skog. Så än idag. Så bar det iväg, och när vi kom till Åkeredsskolan orkade inte Henry gå mera. Han var så trött! Sockerbitarna och smörklicken och livsmodet kom, men bena orkade inte gå! Jag sa: Ställ dej på muren, så sätter du dej på min rygg, så bär jag dig till Severins, till Kajsa! Vi kom fram vid tvåtiden och hälsade på bondparet. Vi bad att få leka med hunden Kajsa. Tyvärr sade de, "Kajsa finns inte mer!" Vi dränkte henne i sundet vid Sunneskär, Stegerholmen. Oj då svarade vi, och frågade, då kanske vi kan få leka med grisen istället. Jo då det gick för sig. Så vi gick till stian som låg vid envåningsdasset, där nu Breviksvägen svänger. Vi klev in till grisen och vi alla tre tycktes roade av att vara tillsammans i stian. Henry lyftes upp på grisens rygg och båda grymtade. Tiden gick och det blev dags ty kvällning var nära. Vi sa adjö till vår "grisa vän", tackade värdfolket Severin och Hilma och begynte dra oss den långa vägen hem till Götet! Två små killar i kvällningen, jag med Henry på ryggen.

Vid Stommen tog vi oss friheten att gå på rälsen mot Järnbrott. Förbi fick vi smyga oss för vitmössan! Det var riktigt kusligt. Tänk om, 3:an 2:an eller Can kom. Lika illa förresten, men ifall så kliva vi ur spår och ner i sidodiket.

Fyra hundra meter nere om Järnbrotts station, på sidan om spåret låg en överkörd höna. Jag släppte ner Henry och vi stod stilla och såg på hönan, såg på varandra och plötsligt nickade vi åt varandra. Det nicket betydde samma sak, vi måste begrava hönan! vid sidan i sandslutningen av spåret. Än idag skulle jag nog kunna peka ut begravningsplatsen för hönan! Så upp på ryggen med Henry och det blev många mödosamma steg mot hemmet. Det var full uppståndelse i kvarteret. Det blev bannor, ja, jättebannor från föräldrarna, men när killarna i kvarteret fick höra vad vi varit med om den dagen vi kom så sent, märkte vi att killarna fått sina idoler. Lekt med grisen och begravt den överkörda hönan. Läskiga killar Henry & Holger, dom vågar ge sig ut på äventyr på egen hand och proviant med, 4 sockerbitar och en smörklick.

Jag minns en gång mor och jag hade varit och badat på Stegerholmen och på väg hem, i höjd med Breviks ängar kom ett rejält åskväder över oss. Det blixtrade och åskade å regnade väldeligen, en ensam ko stod tjudrad på ängen. Kon fick "spratt" och uppförde sig som en "galen ko" en otrolig syn, och blixten slog ner alldeles intill kon. Mor såg sig tvungen att gå till kon för att lugna henne och strök med sin handflata över dess rygg, mellan handen och kon kom "blå elektricitet" att hoppa över hela ryggen. Så småningom lugnade sig kon, och åskvädet stillade på och allt blev lugnt igen. Ett minne som etsat sig fast!

Jag kom senare i livet år 1958 i juli att köpa mig en tomt just där kon stått med blå lågorna. Tomten köptes av Ernst, Birger och Martin Börjeson. Det blev "Grangärdet". Tomten där skolbarnen planterade granar för att lära sig skogsskötsel, året var nog 1944-45. Och barnen kom från Åkeredsskolan. Granarna är idag jättehöga. Näset kom ju att "korporeras" in med Göteborg så som far många år tidigare sagt. Och nu, år 1991 börjar bebyggelse med hyreshus på Breviks ängar. Och glädjande blir "Grangärdet" en tomt med byggrätt. Som åren nu ränt iväg och jag snart är 72 år kom vi att sälja "Grangärdet". Ty åldern tar, el, sin rätt och vi, familjen tänker icke att bygga. Ty mors tomt, Furuskog 2 sålde vi ju efter hennes död. Så nu går sista kapitlet i "medan jag minns eller mina tankar om Näset. Mor Marie – blev 98,5 år.

Tack för alla ljusa minnen på Näset.

Men vad jag under de sista 15 åren märkt är att en försämring mellan grannar blivit allt sämre och sämre med åren. Rent otroligt. Att gamla "Känningar", grannar, föredragit att klippa sin häck kort-hög-kort-hög på mitten för att slippa se sin närmaste granne. Eller, som en bad att få låna min båtbygga, en gammal hävd, dessutom utan någon kostnad fick låna densamma med ett års varsel. Efter det gångna årets lån fick jag besked av lånaren att det var hans bygga. Jag var tvungen skänka min bygga till Wides båtlag och de fick så småningom bort byggan, och jag var utan båtplats. Det är otroligt när man tänker på "pionjärer" som offrade allt för sina grannar. Något har gått snett hos oss Breviksbor och kanske för övrigt i hela landet. Kanske man kryper bakom och säger, - det ligger i tiden. Usch! Jag kan alltså i år 1991 se tillbaka på 55 år på Brevik, Näset och leva på de vackra minnen och de personer jag träffat på Näset med några få undantag, se ovan. Ett rikt liv, det värmer i hjärtat att tänka tillbaka på den tid människan hade något till övers för en annan människa!

SLUT

